

انسانی بودن تمدن اسلامی

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، همان ذاتی که در قرآن کریم فرموده: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾ «ای مردم از پروردگارتان بترسید، آن ذاتی که شما را از یک تن آفرید»، گواهی می دهد که نیست معبود برحق جز الله یکتای بیهمتا، و گواهی می دهد که سردار و پیامبر ما حضرت محمد صلی الله علیه وسلم بنده و فرستاده اوست، درود و سلام و برکات الهی بر او و بر همه آل و اصحاب او و بر کسانی که تا به روز جزا از آنها به نیکی پیروی کردند.

اما بعد!

اسلام تمدنی را برپا نمود که به اوج و کمال ارزشهای انسانی رسیده، و برای بشریت روشهای محبت و برادری و عدالت و برابری را ترسیم کرده است، از طریق منظومه اخلاقی و تمدنی که باعث اجتماع و اتفاق می شود نه تفرقه و جدایی، آباد می سازد نه ویران و تخریب، تا اینکه امنیت و صلح و خیر برای همه مردم متحقق گردد.

و تمدن اسلامی ارزش انسانی خود را از قرآن کریم و احادیث پیامبر صلی الله علیه وسلم گرفته است؛ چون این دو مملو از ارزشهای بزرگ انسانی است، خداوند متعال فرموده: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ﴾ «ای مردم! بی شک ما شما را از یک مرد و زن آفریدیم، و شما را تیره‌ها و قبیله‌ها قرار دادیم، تا یکدیگر را بشناسید، همانا گرامی‌ترین شما نزد الله پرهیزگارترین شماست، بی گمان الله دانای آگاه است»، پس انسان از سوی الله متعال گرامی داشته شده است، قطع نظر از نژاد و رنگ و دین او، خداوند در آیت دیگری فرموده: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ﴾ «و به راستی ما فرزندان آدم را گرامی داشتیم»، و پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «همه شما از نسل آدم آفریده شده اید و آدم از خاک آفریده شده است»، زمانی که از نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم جنازه‌ای گذشت پیامبر (ص) به احترام او از

جایش برخواست، به او گفته شد: این جنازه از شخص یهودی است، او صلی الله علیه وسلم در پاسخ فرمود: «آیا نفس انسان نیست؟!».

و برخی از مظاهر انسانی بودن تمدن اسلامی: اقرار آن به مبدأ آزادی اعتقادی به شکل صریحی است که هیچ جای تأویل در آن وجود ندارد، و همچنین آزادی ادا کردن شعایر دینی، و حمایت عبادتگاه ها برای همه مردم، و رد کردن آن هرگونه اجبار و ترور و تخویف را، چنانچه او تعالی فرموده است: ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ «در (قبول) دین هیچ اجباری نیست»، و در آیت دیگری فرموده: ﴿وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مِنَ فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُكْرِهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ «و اگر پروردگار تو می‌خواست، مسلماً تمام کسانی‌که در (روی) زمین هستند، همگی ایمان می‌آوردند، آیا تو می‌خواهی مردم را مجبور کنی تا که ایمان بیاورند؟!»، و در آیت دیگری فرموده: ﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ۗ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ﴾ «پس (ای پیامبر) پند بده، که تو تنها پند دهنده‌ای (21) تو بر آن‌ها مسلط (و چیره) نیستی (که بر ایمان مجبورشان کنی)».

و از اساسی ترین جوانب انسانی بودن آن: مهربانی با ضعیفان، احترام با بزرگان و دادن حقوق نیازمندان به وجه کامل آن بدون نواقص است، چنانچه پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «همانا خداوند متعال این امت را به وسیله ضعف و دعا و نماز و اخلاص شان کمک و یاری می‌کند»، و در حدیث دیگری فرموده: «کسی که بر کودکان ما رحم نکند و بزرگان ما را احترام نکند از ما نیست»، زمانی که حضرت عمر بن خطاب رضی الله عنه از نزد مرد بزرگسالی از اهل کتاب گذشت او را درحالی دید که در دروازه های مردم گدا گری می‌کرد، پس عمر رضی الله عنه به او گفت: در جوانی با تو انصاف نکردیم، و سپس در پیری تو را نابود کردیم، سپس از بیت مال مسلمانان برای او معاش ماهانه ای مقرر کرد تا حال او اصلاح گردد، و پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده: «خداوند رحمن با مهربانان مهربانی می‌کند، بر کسی که در زمین است رحم کنید تا کسی که در آسمان است بر شما رحم کند».

ستایش مخصوص ذات خدایی که پروردگار جهانیان است، درود و سلام بر خاتم پیامبران سرور ما حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم و بر همه آل و اصحاب او باد.

انسانی بودن تمدن اسلامی تنها در حدود برخورد با بشر نیست بلکه شامل برخورد انسانی با حیوانات نیز می شود، و بهترین دلیل بر این مدعا این است زمانی که پیامبر صلی الله علیه وسلم در بستان مردی از انصار وارد شد و شتری را دید که به سوی او صلی الله علیه وسلم با چشمان گریان از کار کرد صاحبش فریاد می کرد، احساس او برانگیخته شد و گونه آنرا مسح کرد پس آن آرام شد، و پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «صاحب این شتر کیست؟ این شتر مال کیست؟» پس جوانی از انصار آمد و گفت: این شتر مال من است ای رسول الله! پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «آیا درباره این حیوان از خدا نمی ترسی که تو را مالک آن قرارداد است، این شتر به من شکایت کرد که تو آنرا گرسنه و تشنه نگه می داری».

همچنین پیامبر صلی الله علیه وسلم پرنده (شبیبه به گنجشک) را دید که دو جوجه داشت، و کسی جوجه هایش را گرفته بود، پس پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «چه کسی جوجه این پرنده را گرفته و او را اذیت کرده است؟ جوجه آنرا به او برگردانید».

پس بشریت چقدر نیازمند است تا این مبادی و ارزشهای انسانی که از ویژگی های تمدن اسلامی در گذشت تاریخ است برگردد و تحقق یابد.

پروردگارا! سرزمین ما مصر و همه سرزمین های جهان را آرام بگردان